

Christenvrouwen der apostolische eeuw.

<https://hdl.handle.net/1874/356291>

200

3

CHRISTENVROUWEN DER APOSTOLISCHE EEUW.

Zoo dikwijls wij ons gedurende de Lijdensweken verplaatsen bij het kruis van den Heer, rust ons oog tevens met ongeveinsde belangstelling op die Galileesche vriendinnen, die, gelijk zij den levenden Meester van hare goederen dienden, (1) nog den stervenden hare getrouwheid betoonden, ja, wier liefde voor den grooten Doode haar zwaar geschokt geloof overleefde. In waarheid, die eerste christelijke zusterkring, waarvan Hij het middelpunt was, verdient uwe stille bewondering, en is ook de opmerking niet nieuw, zij blijft echter waar en verblijdend, dat onder de vijanden van den Heer, die zijne laatste levensuren verbitterden, zich geen enkele vrouw heeft bevonden. Maar gij meent toch niet, dat de SALOME'S en SUSANNA'S en JOHANNA'S de éénige zijn, die u tot een beurtelings beschamend en aanmoedigend voorbeeld bij den arbeid voor het Godrijk verstrekken? De jaarboeken der christelijke kerk gedurende alle volgende eeuwen bieden tallooze

(1) Luc. VIII: 2, 3.

voorbeelden aan, dat, gelijk de vrouw oneindig veel aan het Evangelie van CHRISTUS verplicht is, zij ook „voortijds veelmaal en op velerlei wijzen” getracht heeft zich te kwijten van den pligt der erkenning, jegens den Redder harer ziele haar opgelegd. Ja, reeds op de eerste bladzijden der geschiedenis van het Godsrijk op aarde staan namen van vrouwen te lezen, waardig dat uw blik en de mijne daarop met ingenomenheid rusten. Ik mag immers op uwe belangstelling hopen, waar ik uwe aandacht voor eenige oogenblikken opzettelijk rigt op de Christenvrouwen uit de Apostolische eeuw, voor zoover wij die uit het N. T. leeren kennen? Mij dunkt, gij hoort ze u gaarne als beminnelijke voorgangsters en navolgenswaardige voorbeelden voorstellen.

Of dragen zij niet gemeenschappelijk den karaktertrek der beminnelijkheid, die eerstelingen onder de geloovige vrouwen, die wij in de Handelingen en Brieven der Apostelen opmerken? Gij ontmoet daaronder ouden en jongen, aanzienlijken en geringen, vrouwen van joodschen en vrouwen van heidenschen bloede; maar op aller gelaat vindt gij éenen familie-trek, dien der geestelijke maagschap van CHRISTUS; in aller gemoed leest gij ééne zucht, die om Hem en zijne Gemeente te dienen. Neen, voorwaar, hoe vaak de eerste getuigen des Heeren ook op barre rotsen geploegd hebben, over ongunstig onthaal in

de vrouwelijke wereld hadden zij zich, over het algemeen en vergelijkender wijze beschouwd, even weinig als hun Heer te beklagen, en vinden wij, kort na zijne hemelvaart, zijne vrienden met MARIA „en de vrouwen” bijéén, (1) die opperzaal mag in menig opzigt het zinnebeeld heeten van wat zijne Gemeente later geworden is. De zwakkere helft des menschdoms werd van stonden aan een sterke steun voor de zaak van waarheid en godsvrucht, en talloos vele zijn het voetspoor der eerste vriendinnen op den Goeden Vrijdag gevolgd, om het ligchaam des Heeren te zalven, waar het bloedde in zijne lijdende leden. Wel zien wij al spoedig het onkruid ook onder deze tarwe ontloken, en het blijkt, dat ook in het vrouwelijk hart, zelfs bij zeker godsdienstig gevoel, zich een vlammeende haat tegen de christelijke waarheid vertoonen kan. Eene SAPHIRA staat daar als een giftige distel op den pas ontgonnen akker der kerk, (2) en „godsdienstige, eerlijke vrouwen” verwekken mede in Pisidisch Antiochie een oproer tegen PAULUS en BARNABAS. (3) Maar toch, wat LUCAS van Jeruzalem zegt, het blijkt ook elders waarachtig: waar het Evangelie gepredikt wordt, daar worden er meer toegedaan, die in den Heer gelooven, beide van mannen en vrouwen. (4) En waar gij zijn geschiedverhaal volgt, is het niet, als leidt hij u door eene beeldengalerij

(1) Hand. I: 14.

(2) Hand. V: 11.

(3) Hand. XIII: 50.

(4) Hand. V: 14.

van zusters in den Heer, die door haar geloof en liefde nog blijven spreken, lang nadat zij zelve zijn beengegaan? Hier te Joppe TABITHA, wier lof, straks op de welsprekendste wijze door de tranen der armen verkondigd, wordt zaamgevat in het enkele woord: „deze was vol van goede werken en aalmoezen, die zij deed.” (1) Daar te Jeruzalem MARIA, de moeder van JOHANNES MARCUS, die in een tijd van dreigend gevaar de discipelen in hare woning ontvangt, en den nacht van PETRUS' verlossing biddend in hun gezelschap doorwaakt. (2) Ginds in Philippi LYDIA, de eerste Europesche Christin, (3) toonbeeld te gelijk van de meest bijzondere voorzienigheid, die haar uit Klein-Azie naar Europa geleid heeft, om haar daar de parel te doen vinden van alles overklimmende waarde, en van de meest vrije genade, die onder alle aanwezige vrouwen juist aan deze vreemdelinge het harte ontsluit, dat zij acht geeft op wat door PAULUS gezegd wordt. Elders te Corinthe PRISCILLA, (4) die met haren AQUILA, nevens wien zij altijd in éénen adem genoemd wordt, zich de trouwe vriendin van PAULUS betoont, en straks voor APOLLOS ten leidsvrouw wordt tot hooger licht en leven, dan hij in de school van JOHANNES ontving. Straks weder de dochteren van PHILIPPUS den Evangelist te Caesarea, die op hoogen toon profeteeren, (5) en PHOEBE, de geliefde dienaressen

(1) Hand. IX: 36. (2) Hand. XII: 12. (3) Hand. XVI: 13.

(4) Hand. XVIII: 2 en verv. (5) Hand. XXI: 9.

der gemeente in het Corinthisch Cenchreen, die zich met de gewigtige taak der overbrenging van PAULUS' brief uit Ephesen naar Rome belast. (1) Ja, ook te Thessalonica en te Bereën de aanzienlijkste vrouwen aanstonds onder de belijders van het Evangelie vooraan, (2) en te Athene, waar de harten harder schijnen dan de steenen van den Arcopagus, nog altijd onder de zeer weinige bekeerlingen ééne vrouw met name genoemd. (3) En wat zal ik nog meer zeggen, want de tijd zal mij ontbreken, indien ik zal verhalen van EUODIA en SYNTYCHE te Philippi, met zoo warmen ijver voor de zaak des Heeren vervuld, dat zij bijna zelfs de liefde vergaten; (4) van APPIA, de geliefde gade van PHILEMON te Colosse, (5) met hem aan het hoofd zijner kleine huisgemeente geplaatst; van de uitgelezene KURIA, in of bij Ephesen woonachtig, aan wie JOHANNES door zijn tweeden brief de schoonste getuigenis geeft, die eene Christenvrouw en moeder begeeren kan? Slaat zelve de heilige vriendenrol op, die in het laatste hoofdstuk van PAULUS' brief aan de Romeinen vervat is, en ziet daar, zonder trots maar met innerlijk welgevallen, aan hoe vele christelijke vrouwen in de hoofdstad der wereld hij bij zijnen warmen heilgroet ook de warmste lofspraak doet hooren. Ver-
tegenwoordigt u die alle, zoo als zij, nu alleen, dan in vereeniging met elkander of met een christelijk

(1) Rom. XVI: 1, 2. (2) Hand. XVII: 4, 12.

(3) Hand. XVII: 34. (4) Phil. IV: 2. (5) Phil. 2.

echtgenoot, hier in gunstige omstandigheden en daar in uiterst ongunstige, nu en dan ten koste van velerlei zelfverloochening en offers van den teedersten aard, het aanvertrouwd talent op woeker zetten voor de groote zaak van den Heer. Stelt u voor, wat het in had, in zulke dagen, in zulk een' omgeving, bij zulke donkere uitzigten, er vrijmoedig voor uit te komen, wiens zij waren en wien zij wenschten te dienen. Voegt er bij, dat gij wel van een DEMAS leest, (1) die den Apostel verliet, en van anderen, die schipbreuk leden aan hun allerheiligst geloof, maar dat u de naam van geen enkele vrouw uit dien veelsints haghelijken tijd wordt genoemd, die den Heer, door wien zij gekocht was, verloochende. En stemt het na dit alles ons toe, dat de bladzijde der geschiedenis, die de namen van zoovele getrouwe discipelinnen bevat, eene eere voor uw geslacht — neen, laat mij beter zeggen, een eere van dien CHRISTUS mag heeten, die ook hier het zwakke heeft uitverkoren, opdat Hij in menig opzigt het sterke beschamen zou!

Maar zeg ik dan te veel, mijne waardsten, waar ik zulke beminnelijke voorgangsters tevens echt navolgenswaardige voorbeelden noem? Zij zijn het inzonderheid in een tweevoudig opzigt. Zij mogen voorbeelden van echt christelijke, maar tevens van eene echt vrouwelijke werkzaamheid heeten.

(1) 2 Tim. IV: 10.

Er werden er ten allen tijde gevonden, die de roeping en werkzaamheid der vrouw streng wilden beperken binnen de enge wanden der eigene woning, en nauwelijks van eenige taak van ruimeren aard wilden hooren, op zoo zwakke schouders gelegd. „Nog altijd,” om met een christelijk schrijver onzer dagen te spreken, (1) „nog altijd heerscht in de wereld de waan, als of het vrouwelijk geslacht den boom des christelijken levens wel aan zijne wortels verplegen mag, maar dan ook bij zijnen verderen wasdom ten hoogste opmerkzaam moet toezien, en overal meer hulp te wachten en te vorderen heeft, dan die zelf te betoonen. Die bekrompen' meening onderdrukt nog altijd millioenen veelbelovende kieren en krachten, daar zij aan de ééne zijde de christelijke werkzaamheid aan zulke ontzegt, wie zij anders mogelijk zijn zou, en aan den anderen kant dezen arbeid, ook waar die verrigt wordt, binnen zoo naauw mogelijke grenzen besluit.” Indien deze meening de ware was, gij gevoelt het, de namen der Christinnen die wij zoo even gehoord hebben, zouden op de lijst der dweepsters moeten worden overgebracht, die hare eigenlijke pligten op de jammerlijkste wijze vergaten, om eene ingebeelde roeping te volgen. Maar is er meer dan een vlugtige blik op de geschiedenis van Gods koninkrijk noo-

(1) K. BORMANN, in de voorrede voor het opwekkend geschrift: Die Lillie der Mission, von einer Norwegerin. Gotha, 1854. s. VI.

dig, om ons terstond te doen inzien, dat ook de werkzaamheid van Christenvrouwen voor het koningrijk Gods bij uitstek christelijk is? Neen, de Heer, die alle zijne discipelen opriep, om licht en zout der aarde te zijn, heeft daarvan de vrouwen niet uitgesloten. Hij heeft veeleer, hetzij met diepen eerbied gezegd, ook op de hulp van deze gerekend. En zijn Apostel, hij moge zich in den brief aan de Korinthiërs luide tegen alle heerschappij en volstrekte onafhankelijkheid der vrouwen in de gemeente verklaren, tot werkeloosheid voor de groote belangen van het koningrijk Gods heeft hij haar gewis wel minst van alles veroordeeld. Uitzonderingen in de gemeenten, waartoe zij behoorden, zijn welligt de pasgenoemde zusters in menig opzigt geweest, maar uitzonderingen, waaraan het te wenschen ware, dat velen geleken, en wie uwer wenscht te weten, wat het is, in waarheid christelijk voor den Heer en zijne gemeente te arbeiden, heeft voor het oogenblik niet anders te doen, dan op deze nitverkorenen te zien, die getuigenis hadden, dat zij Gode behaagden. Ziet, zoo roepen wij u met warme ingenomenheid toe, ziet hoe zij zich niet vergenoegen met den Heer voor zichzelf aangenomen te hebben en in Hem de zaligheid harer ziele verzekerd te weten, maar hoe zij zich straks ten duurste verplicht en geroepen voelen om ook in hare mate »standvastig, onbewegelijk, altijd overvloedig te zijn in den arbeid des Heeren." Zij zoeken niet naar voorwend-

sels om zich van de schoone taak te ontslaan van de zaak des Godsrijks te dienen, maar veeleer naar gelegenheid om die naar eisch te vervullen. DORCAS vraagt niet, of iemand te Joppe het zonderling vinden zal, wanneer zij zooveel tijd en vlijt aan de verzorging van weduwen wijdt, maar zij volgt den aandrang van haar geloovig en liefhebbend harte. MARIA overlegt evenmin, hoe het Sanhedrin het zal opnemen, waar het hoort, dat er nachtelijke bedestonden der gemeente ten haren huize gehouden worden: zij kan het niet nalaten, hare ingenomenheid met den Heer ook in gemeenschap met de broeders te toonen. LYDIA noodigt PAULUS maar niet welstaanshalve en koud om in haar huis te verblijven, gelijk wij zoo dikwijls anderen noodigen met den stillen wensch, dat men weigeren zal: neen, zij dringt en dwingt hem, zoolang tot hij met SILAS het aanbod der gastvrijheid heeft aangenomen, en haar stille woning wordt gewijd tot het eerste Christenhuis in Europa. Vrijmoedig komt de Atheensche DAMARIS uit voor den Heer, zonder angstig te onderzoeken, of de Epicurische en Stoïsche wijsgeeren den stap wel goedkeuren zullen, en ook elders schamen de aanzienlijke vrouwen zich niet, om zich openlijk aan te sluiten aan het arme en verachte der wereld. Bij wat zij voor Hem beproeven en uitwerken is het levend en persoonlijk geloof in den Heer de zenuw, de ziel harer werkzaamheid. Met hoorbaren nadruk roemt

PAULUS (1) de vrouwen, die gearbeid hebben in den Heer, en groet PERSIS, de welbeminde zuster, die veel gearbeid heeft in den Heer, d. i. naar de kracht der woorden, in geestelijke vereeniging met Hem. En dat vele arbeiden, het zal wel, niet de zinspreuk van eene enkele slechts, maar ongetwijfeld van bijna alle geweest zijn, en, wij kunnen het ons zoo gemakkelijk voorstellen, vrouwen, gelijk wij hier leeren kennen, hebben gewis niet gevraagd met hoe weinig zij volstaan konden, maar hoeveel zij konden verrigten. Iets overvloedigs en milds kenmerkt dan ook den arbeid voor het Godsrijk van die onderscheidene vrouwen, die wij op den weg van PETRUS, van PAULUS, van JOHANNES en anderen met hen ontmoeten. Het is niet slechts een enkele, maar als een koor van weduwen, dat den lof van DORCAS verheft. Waar PAULUS te Philippi eervol uit den kerker terugkeert, is binnen weinige uren het huis van LYDIA reeds het vereenigingspunt van andere broeders geworden. Waar zekere MARIA te Rome mede de hand aan den ploeg slaat, zij is het wederom, die veel heeft gearbeid, (2) en wie hoort den Apostel zonder aandoening niet slechts van AQUILA, maar ook van de teedere PRISCILLA verklaren, dat zij mede haren hals voor zijn leven gesteld, en daarmede zich regtmatige aanspraak, niet slechts op zijnen dank heeft verworven, maar ook op dien van al de gemeenten der heidenen? (3) Die heldinnen-

(1) Rom. XVI: 12.

(2) vs. 6.

(3) vs. 4.

moed des geloofs wordt slechts door de vurige liefde geëvenaard, die gij gedurig bij deze eerste discipelinnen des Heeren ontdekt. Gewoonlijk ziet gij die christenvrouwen, bij het sieraad van een' stillen en zachtmoedigen geest, ook met den band der volmaaktheid getooid, die haar aan den Apostel, aan elkander of aan de haren verbindt. Te Rome zijn TRYPHENA en TRYPHOSA, zusters waarschijnlijk naar den vleesche, ook zusters in den arbeid des Heeren; NEREUS en zijne zuster trekken er dezelfde lijn met elkander; AQUILA en PRISCILLA, echtgenooten en medearbeiders te gelijk, staan nimmer verre, veelmin tegenover elkaâr, en zoo naauw is de gemeenschap der heiligen, dat PAULUS de moeder van RUFUS, den nitverkoorne in den Heer (welligt de zoon van den geloovig geworden SIMON van Cyrene) tevens als zijne eigene moeder liet groeten (1). Wees ook van ons gegroet, edele zusterenrei, waaronder zich zulke uitgelezenen scharen; het is ons goed, zoovelen wij u in den geest zijn verwant, uwe voetstappen van verre te volgen!

En nu, wanneer gij nog eenmaal op uwe schreden terugkeert in de beeldengalerij die wij intraden, treft het u niet evenzeer, dat deze echt christelijke tevens eene zoo echt vrouwelijke werkzaamheid was? Het valt moeilijk, met zekerheid op te geven, waarin de zelfstandige werkzaamheid in den Heer

(1) Rom. XVI: 12, 13, 15.

van onderscheiden' zusters bestaan heeft, door PAULUS met eere vermeld. Zeker was zij niet in strijd met het voorschrift dat hij elders deed hooren: „een vrouw late zich leeren in stilheid, in alle onderdanigheid. Doch ik laat de vrouw niet toe, dat zij leere, noch over den man heersche, maar ik wil, dat zij in stilheid zij.” (1) Welligt dat zij het grootste aandeel hadden in de vestiging en inrigting dier verschillende kleine huisgemeenten in verschillende oorden, uit wier vereeniging later ééne geregelde stadsgemeente geboren werd. Maar zeker, wat wij lezen in de Apostolische Schriften geeft ons allerminst grond tot de vrees, dat de vrouw ophield zich vrouw te betoonen, waar zij zich christinne gevoelde. DORCAS predikt, zoover wij weten, het Evangelie te Joppe niet door haar woord, maar ook zonder woord wint zij anderen voor den Heer door haren liefdevollen en ootmoedigen wandel. Van LYDIA lees ik niet, dat zij de straten van Philippi deed weergalmen van den kreet voor PAULUS en SILAS: „deze menschen zijn dienstknechten des allerhoogsten Gods, die ons den weg der zaligheid verkondigen”: (2) dat liet zij over aan de waarzeggende en winzuchtige dienstmaagd. Hare taak is veeleer, om met iets zusterlijks, bijna zeide ik, iets moederlijks in haar hart en haar mond den Apostel om JESUS' wil onder een herbergzaam dak te ontvangen. PHEBE, de geliefde zuster, gaat niet

(1) 1 Tim. II: 11, 12.

(2) Hand. XVI: 17.

henen naar Rome om des Apostels brief te verklaren, maar om die met alle bescheidenheid over te brengen, en voorts bepaalt zich haar arbeid voor den Heer, zooveel wij kunnen nagaan, tot een nederig, vrouwelijk Diaconaat in eene onaanzienlijke gemeente, waarbij zij de voorgangster wordt van zoovelen, die het zij onder, het zij zonder den naam en het kleed der Diacones, zich aangegord hebben tot den arbeid der dienende liefde. En de uitgelezene vrouw, aan welke JOHANNES zijn tweeden brief heeft gerigt, zij heeft getuigenis niet slechts van hem, maar ook van allen, die de waarheid gekend hebben: nogthans, hare schoonste kroone blijft die, dat hare kinderen kunnen heeten in de waarheid te wandelen, gelijk zij een gebod van den Vader ontvangen heeft (1). APPIA stelt niet minder dan PHILEMON belang in den weg-gelooopen huisslaaf, die zich aan oneerlijkheid heeft schuldig gemaakt, en PRISCILLA neemt het niet alleen op zich, om APOLLOS den weg der waarheid te wijzen, en leest hem nog veel minder openlijk en luide de les over wat zij in zijne Evangelieverkondiging mist, maar in vereeniging met AQUILA zoekt zij hem nit zijne schemering tot het volle licht der waarheid te voeren, en neemt hem huiswaarts mede, als de godsdienst in de synagoge geeindigd is, en legt hem den weg Gods nu meer „bescheidenlijk” uit. (2) Mij dunkt, over zulke Christinnen heeft niemand te klagen gehad, dat haar naaste, haar eigenlijke kring

(1) 2 Joh. 4.

(2) Hand. XVIII: 26.

er schade door leed, als zij ook nu en dan een schrede in ruimeren waagden. Zeker hebben zij, het eene doende, getracht het ander niet natelaten, aan den wenk van PAULUS getrouw, die tot Diaconessen verordend wil zien de zoodanige, „die getuigenis heeft van goede werken; zoo zij kinderen heeft opgevoed; zoo zij gaarne heeft geherbergd; zoo zij der heiligen voeten (naar oostersche zeden, met huismoederlijke zorg en tevens Christelijke liefde) gewasschen heeft; zoo zij den verdrukten genoegzamen hulpe gedaan heeft; zoo zij alle goede werk nagevolgd heeft”. (1) Immers, wat reeds uit den aard der zaak voortvloeit, wordt in meerdere mate door de geschiedenis van zoovele, als wij leerden kennen, gestaafd. Het Evangelie denkt er niet aan, om de werkzaamheid der vrouw voor de belangen van het koningrijk Gods te verbieden; maar het wil evenmin den eigenaardigen werkring, waarin zij geplaatst is, verwarren met dien, welken hooger wijsheid uitsluitend aan den man heeft gewezen. „Een iegelijk, waarin hij geroepen is, broeders, die blijve in hetzelfde bij God,” dat woord der Schrift, die niet gebroken kan worden, (2) zal ook wel op de zusters toepasselijk zijn. Geen pligtverzuim onder het dekkleed van verkeerd geplaatste bescheidenheid; maar ook geene aanmatiging of willekeurig ingrijpen in hetgeen door den Heer der gemeente aan anderen opgelegd is. Geen vrouw van de ver-

(1) 1 Tim. V: 10.

(2) 1 Cor. VII: 24.

pligting ontslagen om steenen aan te dragen tot den tempelbouw van dat koninkrijk Gods, waarin, naar 's Heeren wil, evenmin man en vrouw, als dienstknecht en vrije, onverzoenlijk tegenover elkander geplaatst zijn; maar ook geen vrouw geroepen om de eigenaardige sfeer te verlaten, die haar in dit opzigt bepaaldelijk als vrouw is geweest. Stilheid het kenmerk, liefde de leus, aansluiting aan kloeker krachten de vreugd, en geen enkele heilige huispligt ooit aan een christelijke ten offer gebracht, alsof tusschen beide een oogenblik strijd kon bestaan — ziet daar, zusters, in wat geest zij u voorgegaan zijn, aan sommige van wie PAULUS de getuigenis gaf, dat zij met hem „in het Evangelie gestreden hebben” (1). Bovenal, geen arbeid voor anderen zonder een naauwlettend oog op u zelve; geen werken voor den Heer zonder huiselijk en verborgen gebed! Zoo, doch laat liever eene christenvrouw spreken, die den geest der vrouwen uit de Apostolische eeuw heeft begrepen, de Noorweegsche schrijfster van „die Lilie der Mission”, naar ik meen ook in onze moedertaal overgebracht. „Zoo zal het werk verder komen, gedreven door die twee magtige krachten, werken en bidden, krachten, die onafscheidelijk vereenigd, alles voortstuwten moeten, wat tot een zegen voor de aarde zal worden. Niet buiten ons moet het zendingswerk langer voortgezet worden; niet als een vreemd, toevallig werk, waaraan wij de eene

(1) Phil. IV: 3.

maal deel nemen kunnen, eene andere maal ons onttrekken. Neen, het moet in onzen vertrouwelyken huis- en familiekring als ingelijfd en een werk worden, dat men zich van een christelyk familieleven, hetzij in hooger of lager kring, even weinig afgescheiden kan denken, als kerkbezoek of Avondmaal, huisgodsdienst of eenzaam gebed. Eerst dan is deze zaak geworden, wat zij worden moet, en waartoe zij naar Gods heiligen wil, zoo als wij gelooven, voor ons bestemd is, gelijk wij voor haar." (1)

En behoeven wij nu wel te twijfelen, of een stille arbeid des geloofs en der liefde, gelijk door die eerste christinnen verrigt is, is ongetwijfeld hoogst gezegend geweest? Het is zoo, wij vernemen niet van zoovele schitterende zegepralen, door deze dienaressen des Heeren in den grooten strijd van het jeugdig christendom over ongeloof, bijgeloof en zonde behaald. Maar het grootste en beste, wat op aarde geschiedt, draagt dikwijls zijne vrucht in 't verborgen, en de eeuwigheid zal eerst openbaren, hoevelen door woord en wandel dezer weinig bekende geloovigen tot het Godsrijk toegebracht zijn. Den eersten zegen van wat zij om zijns naams wil verrigten, hebben deze stillen in den lande gewis aan haar eigen hart ondervonden, want wie mogt ooit geestelijke gaven aan anderen uitdeelen, zonder tot de verrassende slotsom te komen, dat hij door het geven zooveel rijker geworden was? Den Apostelen en

(1) *Lilie der Mission*, s. 57.

vrienden des Heeren is zeker de ondersteuning door de gebeden, de gaven, den invloed van zoo-vele Zijner discipelinnen aan verschillende oorden tot troost en blijdschap geweest. Aandoenlijk is het, om slechts één voorbeeld te noemen, hoe juist de laatste vriendengroet, waarmede PAULUS zijn laatsten brief, den tweeden aan Timotheus, kort voor zijn marteldood eindigt, nog aan zijne getrouwe PRISCILLA en AQUILA toegewijd is. (1) En zoo haar voetspoor al spoedig door ontelbaar velen in ruimer' kring is gevolgd; zoo haar diepbetreurd verlies ongetwijfeld andere heeft opgewekt om hare plaats te bekleeden; zoo haar voorbeeld ook heden opwekkend en besturend, al ware het ook slechts tot ééne gesproken heeft, zouden zij te vergeefs hebben geleefd en gearbeid?

Neen, niets is vergeefs, wat in en voor CHRISTUS gedaan wordt, en niet zonder reden heeft de Heer, die de twee penningkens der weduwe met hooge lofspraak vermeldt en de bladeren der lijdensgeschiedenis als met den nardusgeur van MARIA doortrekken liet, ook deze namen bewaard voor geheele vergetelheid. Is het niet zoo, gij die ze nog eenmaal herleest, opgewekt door het staren op haar, voelt gij u te gelijk verootmoedigd bij den blik op u zelve? Verootmoedigd, niet slechts omdat uw werk in den Heer zoo onbeteekenend schijnt bij wat zij werkten en waagden en wonnen, maar voor-

(1) 2 Tim. IV: 19, verg. 1 Cor. XVI: 19.

al ook omdat uw hart, zelfs bij aanvankelijke verbindtenis met Hem, zoo weinig op dien toon gestemd is, die zoo welluidend uit hare woorden en daden u toeklinkt. Voor dat gebrek zou het weinig baten of wij u andermaal riepen om te staren op die eerste geloovigen. Liever wekken wij u, om met haar te zien op dien Heer, wiens liefde haar drong om Hem alle krachten te wijden. Och, wat zou het toch beteekenen, of gij ook hetzelfde, ja meer kondt verrigten dan zij, indien het u aan dat groote beginsel ontbrak, dat het ééne ware is in de schatting van den Kenner der harten? Een rijk begaafd en rijk gezegend getuige des Heeren aan de boorden der Seine, die thans op zijn ziek- of sterfbed ligt, de voortreffelijke A. MONOD heeft ergens gereedelijk toegegeven: de gansche roeping der vrouw bestaat daarin, dat zij kleine pligten vervullen moet uit groote beginselen. (1) Dat woord is, naar ik meen, in menig opzigt, ook op elke vrouwenvereeniging voor de zaak der zending toepasselijk. Betrekkelijk kleine pligten, zietdaar wat haar opgelegd is; een groot beginsel, het beginsel des geloofs en der liefde, zietdaar, wat hier allerminst mag ontbreken! Wordt het door de kracht des heiligen Geestes in u en mij meer overvloedig, dan volgen wij voorbeelden, als waarop wij heden gestaard hebben, niet slaafs en werktuigelijk na, maar met inachtneming van het eigenaardige uwer betrekking, uwer

(2) La femme, pag. 42.

omgeving, uwer ontwikkeling, zoekt gij in vrijen geest u van de dienst der liefde te kwijten, die gij aan den Heer en de Heidenwereld bewijst, boven alles „beproevende, wat Hem welbehagelijk zij!” Laat elke blik op den lijdenden Heer er u met vernieuwden nadruk toe wekken, en spreekt de Roomsche kerk in den heiligen passietijd met eerbied den naam der heilige VERONICA uit, waarvan zij beweert, dat deze den kruisdragenden Heiland ontmoet, zijn vermoeid en bloedig aangezigt afgedroogd, en tot loon daarvan het afdruksel van zijn hemelsch gelaat in haren zweetdoek ontvangen zou hebben: laat de Hervormde gemeente steeds meerder vrouwen bezitten, die met even veel liefde den nood der menscheid verligten, en daarbij het beeld van den Man van smarte onuitwischaar diep in het hart dragen! Christenvrouwen, dat beeld voor den geest het voetspoor der eerste Christinnen gedrukt, „welker dochters gij geworden zijt, als gij weldoet,” om met den Apostel PETRUS te spreken. (1) Of wilt gij, dat wij dit eenvoudig woord van opwekking met de trouwe vermaning van een Zendeling onzer dagen besluiten? Hoort wat de Apostel van Birma, de zalige Dr. JUDSON, (2) aan de christelijke vrouwen van Noord-Amerika schrijft: „Groote dingen

(1) 1 Petri III: 6.

(2) In een brief, ter bestrijding van ijdel en opschik, waarvan het voorbeeld onder de Heidenen en pasbekeerden verderfelijck werkte, voorkomende in het Calwer Miss. blatt, 1855, N°. 9, 10.

worden uit kleine geboren, en veel, dat klein schijnt in de oogen van kortzigtige menschen, is groot in de oogen van God. — — Beschouwt dan niets als gering, wat éénigen invloed op het rijk Gods of op de eeuwigheid te weeg brengen kan. — — Gelooft, dat Hij, die u kracht gaf een offer, een ook nog zoo klein offer te brengen, u bewaren kan, om u daarop trotsch te verheffen. — — Laat het u diep ingeprent blijven, dat ook in dezen geestelijken strijd de overste Leidsman u ziet, en daarop let, dat ieder zijn plicht doe! Wacht niet op andere, maar geeft gij zelve het voorbeeld! De dood nadert om ieder uitwendig sieraad u af te nemen, ja ook dit aardsche kleed, waaraan vaak zooveel werd te koste gelegd, neer te leggen in stof en in asche. Vele, aan wie ik in den geest dezen brief rigt, zullen wel reeds rusten in de graven, eer haar dit schrijven bereikt; weldra zullen wij allen voor den registerstoel van CHRISTUS gesteld worden. Gelijk gij dan zult wenschen gehandeld te worden, handelt zoo heden!”
